

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S.
Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum**

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

Cap. III. De Furto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

lucet se plane ignarum lusum, & sic alterum
ludo impertitorem provocaret, qui aliunde
ludere non sciret; hic enim dolo, & fraude a-

2610 Non tenetur restituere, qui utitur
chartis illis, quas regulæ lusum, & consuetudo
ludo præcipit, cum uterq; sciat tales astutias
esse vitiosas, & sic tacite in illas libere consen-
sit. gr. 1. Si potiores chartas habens, &
lucet de victoria, augeat sponsonem, vel
chartam metum, ut adversarius augeat, 2. Si
chartas inferiores chartas habere, dissimulet,
sponsonem, ut sic relinquatur sibi,
chartam appositum, 3. Si inspicat chartas
chartas ex sola illius negligentia, & absque
chartis, si ita se collocet, ut possit videre,
chartam constituat, à quo admoneatur, 4.
chartas discat nosse inter habendum, quas
chartam signaverat, nec noverat; secus, si ante
chartam noverat, vel noverat ignorante socio.

2611 Religiosus potest aliquid modera-
te alienare, sicut potest aliquid mode-
rate superioris licentia donare. Uxor po-
test aliquid ludo exponere juxta sui status
moderationem. Similiter filius, quia censetur
magis velle ei honestam recreationem con-
cedere. Item potest filius ludo exponere bona
sua, vel quasi, minimè profectitia, & ad-
ventitia, sine consensu patris; v. tom. 2. n. 168.
Socor exponere potest bona paraphernalia:
v. tom. 1. n. 19. Deniq; servus potest ludo ex-
ponere pecuniam propria industria acqui-
sitam, vel à domino acceptam cum permis-
sione, ut pro suo libito expendat; vel si de pe-
cunia vobis alimenta tradita, servus parçè vi-
sionis, aliquid sibi reserret; v. n. 2626.

2612 Qui ludit cum iis, qui alienare non
possunt, cum relatis, peccat, & vincens resti-
tuitur totum illud plus, quod illi alie-
nare non possunt; quia acceptarunt rem alie-
nam a vivo domino. In ludo autem filii fami-

lias pater non solet esse invitus, nisi quoad
modum, nisi jactura sit cum nimio excessu.

E converso, qui alienare non possunt, si
vincant, restituere tenentur illud plus, quan-
tum alienare non poterant, quia non servatur
æqualitas colludentium, dum vincere volue-
runt, & perdere non potuerunt; excipitur; si
collusor sciat illum alienare non posse, tunc
vincens non tenetur restituere, quia scienti, &
consentienti nulla fit injuria.

2613 Qui ludo lege humana prohibito
perdidit, non tenetur in conscientia solvere,
nisi se soluturum juraverit; si verò vicerit, non
tenetur restituere ante sententiam Judicis.

2614 Ludere pro Psalmo, vel oratione
Dominica recitanda, non est peccatum, nec ir-
reverentia: v. n. 2400. Scorus est, Mistrus in
Theol. mor. disp. 9. n. 78. Bonac. tom. 2. pag. 509.
Tambur. tom. 1. lib. 8. tr. 2. c. 9. §. 1. Joan. la
Cruz. pag. 129. Bufenb. lib. 3. tr. 5. c. 3. dub. 13.
Clericatus c. 101.

CAPUT III.

DE FURTO.

2615 **F**urtum est ablatio, seu detentio oc-
cultæ rei aliena invito rationali-
liter domino. Rapina est occupatio rei aliene
cum violentia. Unde supra malitiam injusti-
tiæ furti addit injuriam violentiæ.

2616 Plagium est furtum hominis liberi
scienter venditi, vel empti. Plagium, & rapina
addunt malitiam specie distinctam in confes-
sione explicandam: v. n. 288.

2617 Furtum quantitatis notabilis est
mortale, parvæ veniale. Et quia malitia furti
consistit in detrimento, quod proximo infer-
tur, quantitas ad mortale sufficiens haud me-
lius desumitur, quàm per respectum ad per-
sonam, quæ damnificatur. Hinc

Ccc 2 QUAN.

QUANTITAS INTER EXTEROS

2618 **E**st gravis ad mortale sufficiens, 1. Si à paupere fureris duos julios, seu duos tarenos Siculos cum dimidio: inter pauperes veniunt artifices illi, qui vivunt ex labore diei, & tantum uno die lucrantur, quantum ad unius diei victum sufficit, 2. Si à valde divite fureris unum scutum, 3. Si à persona media, seu communi, fureris quatuor julios, seu quinque tarenos Siculos: inter personas medias, seu communes, veniunt persone illæ, quæ non sunt pauperes, nec valde divites, sed commode, quæque plus uno die lucrari solent, quàm ad unius diei victum sufficiat. A præfatis tribus generibus personarum minus auferre est veniale. Auferre à Principe ditissimo duos aureos non est mortale; mortale tamen est auferre à mendico unum julium, seu tarenum Siculum. Similiter mortale est acum auferre à Sartore, qui alium non habens omittit operam illius diei; nam infert notabile damnum.

2619 Aureus nummus, seu scutum aureum, licet crescere, & decrescere soleat, regulariter tamen importat tredecim julios cum dimidio, seu tarenos decem & septem cum dimidio.

PLURA MINUTA FURTA

2620 **C**ommittens, furando per plures vicces modica, sive ab eodem, sive à multis, deveniendo ad quantitatem notabilem, peccat mortaliter, etiam si in prioribus furtulis non habuerit animum deveniendi ad quantitatem notabilem; & tenetur sub mortali ad restitutionem, non totius quantitatis ablatae, sed illius, quæ complevit quantitatem notabilem: reliqua verò, quæ remanet, cum remaneat materia levis, sicut antea, remanet

sub onere restitutionis, solum sub venia-
cut antea. Et licet furans modica à multis
etiam deveniendo ad quantitatem nota-
bilem, inferat leve damnum singulis,
& ipsi domini sunt rationabiliter grave
viti nolentes, quòd multi dicuntur in
furandi modica à singulis, eò maxime,
id est contra publicam, & singulorum
securitatem, ac inde unitatem, quoniam
data libertate, possent venditores ma-
bus vendendis, quid parvum sumptibus
gulis.

2621 Major tamen quantitas requiritur
ad mortale, quando quis per repetitas
semper modica furatur ab eodem, quò
minus detrimentum patitur, & est ma-
jor, quam furando simul; nonnulli
quantitatem esse debere dimidiam
Et major requiritur, quando quis furatur
multis, modica à singulis; unde
Sanchez, & Rebell, dicunt, non peccat
taliter eum, qui in Civitate populosa
modica à multis, si non deveniat ad qua-
ntem unius aurei.

2622 Item ad peccatum mortale
furtulis requiritur, quòd sit corruptio
moralis temporis; secus si intercedat
magnum temporis intervallum. Magna
poris intervallum, & interruptio morali-
aliquibus (apud Tamb.) reputatur, si
nam, & alterum furtulum intercedat
aliis, si sex menses; ab aliis, si unius, ab
quindecim dies; sed rectè Tamb. ad
taxanda quantitate, & temporis intervalla
his, & similibus casibus, meliorem
desumendam esse à prudentia, consideranda
damnum proximi, aut communitatis, &
involuntarium.

2623 Casus, in quo plures furtuli
guli modica, sed simul ab eodem, veniunt

QUANTITAS FURTI INTER DOMESTICOS.

2625 **Q**uantitas furti filiorum, & uxoris ad mortale sufficiens, debet esse major, & talis erit, si quantitas in num. 2617. assignata pro exteris dupliciter. Sed in hac re aptior regula est prudentia. Item in furtis filiorum, & domesticorum, debet attendi, an pater, maritus, dominus sit liberalis, dives, amans, si furtum sit de esculentis, non de pecunia, & si de pecunia, non frequenter, sed raro, tunc enim solet esse minus invitus; & sæpe filius in furto notabili pecuniæ à peccato mortali excusatur, quia prudenter dignoscit, attentis conditione, & amore patris, patrem non esse invitum quoad substantiam furti, sed quoad modum, quatenus clam raperit, ad vana expenderit, &c.

2626 Hac ratione famuli sæpe à mortali excusantur in furto comestibilium, quæ domo non exportant, neque devendunt, sed ipsi domi consumunt, nisi sit cum excessu. Similiter (ait Lesl.) *Furta minima famulorum ex comestibilibus, quæ claudi non solent, non coalescere, si non ad vendendum, sed ad comedendum accipiant; domini namque regulariter sciunt, & dissimulant.* Confessarii tamen in hac re nec debent esse laxi, ne famulorum libertas in excessum prorumpat, nec tam asperi; sed uti debent prudentia, famulos à similibus dissuadendo; & optime faciunt, si injungant, ut in compensationem, majorem famulatum dominis præsentent, quando furta non sunt nimis dominosa dominis, & famuli sine magna difficultate restituere non valeant.

2627 Uxor sine consensu viri potest moderatas elemosynas facere, & moderatas donationes, seu largitiones liberales ad conservandam decentiam sui status, juxta mortem aliarum mulierum similis conditionis; nec officit, si vic

Ccc 3

...um sub ventu...
...odica à tribu...
...ticitatem...
...num furtiva...
...unitati, que...
...litter gravit...
...tentur pecc...
...o maxime...
...ngulum...
...em, quoniam...
...nditores...
...n sumptu...
...antitas rep...
...er repetit...
...eodem, qu...
...r, & est m...
...nonnulli...
...imido m...
...do quatu...
...lis; uti...
...non pecc...
...populo...
...eniat ad...
...m mortale...
...od sit con...
...si interce...
...n. Magna...
...ptio mor...
...putatur, l...
...cedat...
...i unus; a...
...amb. ad...
...oris inter...
...eliotem...
...tia, conf...
...nunitati...
...ures fur...
...dem, ver...
...m. 2617.

si vir prohibeat, quia est irrationabiliter invitus. Tambur. cum aliis concedit uxori, cuius vir est mediocri patrimonii, ut insumere possit duo pro centum pro elemosynis, & alia duo pro liberalibus largitionibus; imò plus si vir sit ditissimus: semper tamen potior est regula prudentiæ.

2628 Filius, si notabilem summam de bonis parentum furripiat, illis rationabiliter invitis, peccat mortaliter, & restituere tenetur; quod si non possit, debet eorum rationem habere in divisione hereditatis cum aliis fratribus, nisi alii fratres pariter simile quid capuerint.

2629 Et sicut peccat mortaliter uxor furripiendo notabilem summam invito rationabiliter marito de bonis mariti, aut quorum est usufructuarius, & administrator, atque ad restitutionem tenetur; ita & maritus, & si pariter furripiat de bonis paraphernalibus uxoris: v. 20. 2. num. 169.

2630 Non peccat uxor subducendo aliqua, vel compensationis causa, si vir sit prodigus, quia is tunc facit uxori injuriam, partem ipsius profundendo; vel pro victu, vestibus, ceterisque, sibi, vel familia necessariis, que maritus sæpè non intelligunt, & frustra ab illis petenter. Busem.

2631 Sine furis crimine potest uxor succurrere necessitati sui patris, aut matris, aut proli ex alio matrimonio, etiam nolente marito, ex bonis propriis, aut communibus, dummodo post mortem viri, ea, que largitur, in sua portione computet; quia illa jure natura tenentur eos alere, & maritus debet in hoc consentire; quod aliqui ad uxores, fratres, & sorores probabiliter extendunt. Busem. & Atidekin.

2632 De quantitate furti Religiosorum sufficiente ad mortale, communiter Doctores discurrunt, sicut de quantitate furti filiorum: v. n. 625. Attendi etiam debet Mona-

sterii opulentia. F. gundez cum Nav. ut peccare mortaliter Religiosum, si de Monasterio dimidium scuti fuerit, & non donet.

2633 Id mihi verum est, maiorem partem requiri, ut peccet mortaliter paupertatem malitia proprietarii, qui peccat mortaliter contra iustitiam, & furti; quia malitia furti concernit dante tertii, adeoque superior est magis inviolabilis proprietarii, & malitia furti sunt dante dante distinctæ, prior contra paupertatem, posterior contra iustitiam; que sæpe sunt in eodem actu, ut cum rem Monasterii superiore retines, aut extra donas, & rem tibi à seculari datam, invito Monasterio retines, aut extra das; nam quidquid Monasterio acquirit pro Monasterio acquirit.

2634 Separantur, ut cum rem Monasterii recipis in tuos usus consumendam, ut si sive intus, sive extra, ad tui placitum distribuendam, tunc contra paupertatem, non contra iustitiam, malitiam pariter contrahis, non furti; quia stante periculose dantis, Monasterium non accipit dominium rei. Rodriq. in sum. 199. 4. n. 27. & 29. Sotus, & Aragon. tenent, si sum non committere furtum mortale, quando ascendit ad summam ducentorum rum: v. à num. 2617. At hæc opinio non sit habere locum quoad malitiam proprietarii, est tamen laxa, & non practica, quia malitiam furti. Hinc si de rebus consumptis, aut maxime alterius Religiosi fuerit, quam dimidium scutum argenteum, licet pecces mortaliter malitia proprietarii, mortaliter peccas malitiâ furti.

2635 Revera tamen licet pro malitia proprietarii major quantitas ad mortale requiratur, quam pro malitiâ furti, tamen tradit non potest, sed pro utraque est necessarium.

procedat consideratis circumstantiis furti-
vis expellit, & superioris involuntario.
Hæc quidem quantitas ad mortale requiri-
tur, quæquam Religiosus extrahit, sit de ac-
cessu proprio labore, & industria, aut de si-
militate ex tero donatis, quàm si non sic.
Nec, si rem præfatam detineat, non ad di-
stribuendum extra, sed ad consumendum ad
proprios præfecti necessarios usus; quia in
tribus superior est minus invitus. Et ma-
gis Monasterium Religioso de necessariis
non provideat.

1616 Bofemb. lib. 4. cap. 1. dub. 4. addit: Si
Pater sciat subditum aliquid accipere, re-
nunciare, & non prohibet, cum factum
per se, aut de consensu videtur. Un de San-
cti Bonavent. cap. 19. ait: Si in aliqua Religione
in nudo viget aliqua recipiendi, vel expen-
diendi licentia, id excusari per tacitam li-
centiam Prælati, qui id tolerando consuetudi-
nem nonnulliter declarat: ut à n. 990.

EXTREMA NECESSITATE

Non est fur, nec peccat, qui rem
alterius surripit; quia in extrema
necessitate omnia sunt communia; ita ut ne-
cessitate indigens, sed alius (si de suo non
potest) possit surripere ad eum sublevandum;
quæ tunc surripit nomine indigentis, & ut
quod instrumentum. Tamb. tom. 1. lib. 8. traët.
2. cap. 6. §. 2. num. 1. Anton. à Spir. Sanct. de rell.
in 2. disp. 9. sect. 9. num. 417. v. num. 406. Qui
in gravi necessitate rem alterius surripit,
fuit, & peccat mortaliter: constat, ex cap.
1. de furtis: Si quis ob necessitatem fa-
mæ aut nuditatis, fur autem fuerit cibaria, ve-
stem, aut panes paniteat per hebdomadas tres
& fructuarius non cogatur jejunare. Ratio
est, quia sola extrema necessitas facit rem al-
terius communem, unde in gravi necessitate
res alterius non sit tua, & inde non potes eam

accipere invito domino; hinc qui extremè in-
digenti non subvenit, contra iustitiam peccat,
& charitatem; qui verò graviter indigenti
non subvenit, peccat solum contra charita-
tem. Tum quia opposita opinio aperit viam
furtis, quia nullus fortè ex infima plebe
esset, qui se in gravi necessitate existere
non affectaret; adeoque merito est damnata
propof. 36. ab Innocent. XI. : v. à n. 2739.

2638 Difficultas est: An qui in extrema
necessitate rem alterius surripuit, teneatur
eam restituere, si in pinguem fortunam deveniat?

Afirmat Navarrus; quia extrema necessi-
tas nil aliud requirit, nisi ut sic indigens suble-
vetur: sufficienter autem sublevatur per mu-
tuum, aut accommodatum cum onere resti-
tuendi in casu pinguis fortunæ, absque eò,
quod dominus re sua spoliatur.

Negat verò Scotus in 4. d. 15. quest. 2. litt.
KK. quia extrema necessitas facit omnia esse
communia, adeoque transfert rei alterius do-
minium in extremè indigentem, quantum ad
eam convertendam in proprium usum; ac
proinde non tenetur ille sibi præjudicare per
mutuum, aut accommodatum. Quod intelli-
ge in rebus ordinariis, minime extraordinariis
pretii: ut in n. 2332.

2639 Fatetur autem Scotus citatur, quod,
si res consumpta in extrema indigentia, sit ab
eo rapta non urgente extrema indigentia, sed
ante, teneatur eam restituere deveniendo ad
pinguem fortunam, quia onus restitutionis
tunc habuit ortum ex radice delicti quod pro-
inde accedente extrema indigentia, non extin-
guitur, sed suspenditur. Plures tamen apud
Tambur. adhuc hunc à restitutione liberant
omnino tamen sentio cum Scoto: v. num.
2338.

2640 Item qui in extrema necessitate ra-
puit, & totum non consumpsit, tenetur resti-
tuere

euere, quod remansit. Quod si totum consumpsit, ipse tamen urgente necessitate extrema, aliunde habebat, sed non poterat uti suo; iste utique, quando est expeditus, tenetur id, quod rapuit, restituere, quia hic non dicitur fuisse in extrema necessitate simpliciter, sed secundum quid; unde pro eo habet locum opinio, & ratio Navarr. Casus contingere potest in eo, qui bona possidens carceribus detinetur, aut captivus evadit, qui proinde suis rebus uti non valet, & sic in extrema constituitur necessitate.

COMPENSATIO

2641 **E**st licita, si tres interveniant conditiones, 1. Si non speres faciliter rem tuam, quam alius detinet, apud Judicem obtinere; sed difficulter, & gravibus expensis, ob debitoris potentiam, aut Judicis injustitiam, vel negligentiam, & maxime si exinde inimicitiam debitoris timeas, 2. Si non adsit periculum alicujus damni, aut infamie tui, aut alterius innocentis, 3. Ut opportuno tempore tuos heredes, aut debitorem, vel ejus heredes moneas, debitum jam esse solutum, ne iterum tuis heredibus solvatur; his conditionibus adhibitis licite potes occultam compensationem adhibere, rem alterius surripiendo, aut detinendo pro tua re, quam certo injuste ille detinet; quia tunc non es fur, sed justus compensator; quilibet enim habet jus ad recuperandum suam indemnitas. Qua facta compensatione, res alterius in tuam dominium transit, ita ut, si pereat, tibi pereat.

QUÆRES

2642 *Petrus mittit Paulo tibi debitori donum, an possis illud pro te retinere in compensationem?* Resp. cum Tam. b. te posse, si donum sit acceptatum à tuo debitore; quia tunc acci-

pis rem rem debitoris ad quam habet jus. Non posse, si non sit jam acceptatum; accipis rem Petri, in quam non habet jus.

FAMULUS

2643 **C**ompensari non potest per quod putet operam suam esse majorem salario, quod recipit, quia veritas sub dubio, vel probabiliter; si dubio, non potest dominus spoliari possidet certa per jus dubium alterius; licet, adhuc adsunt rationes probabiles domino, qui proinde non potest sessione certa per privatum judicium partis; sed est remittenda res iudicis vel prudentis, & docti Confessarii, qui considerare debet.

Et praesertim considerare debet, in deductione famulorum triplex dari potest supremum, medium, & infimum; mercibus; quod mensurari non potest integra sustentatione ipsius famuli, & familiae, sed cum valore laboris, & conditionem, 3. Si famulus rogavit dominum suo famulatu; quia *merces ultronea* non set alios, qui pro eodem salario famulati tunc famulus occulte se compensatum inferret domino; non sic si dominus alios non habuisset. v. n. 1739.

2644 Si famulus paupertate coactus famulasum venderet pretio tenui, minus sumo, & non essent alii, qui pro eo se concedit Tam. rom. 2. pag. 490. no. 46. possit famulus se refarcire, quia tunc causa damni emergentis domino, unde est defraudandus famulus iusta mercede.

2645 Puto autem eum se refarcire posse; quia in conventionem expressit navit domino partem iusti stipendii, & dem libere; nam non fuit coactus coactus

quam habe
acceptat
non habet
U S
potest per
tam suam
vix; quia ve
ab aliter; h
poliam poss
cuius; h
nes probab
potest ipse
in iusticia
es iudicium
infessant, qu
re debet, h
ex dari equ
in infamiam
ari non pot
famulatus
oortis, h
avit decem
ultroneus
el dominus
larium famu
mpensat
on sit h
739.
tate con
tenui, me
pro eo
490. n. 64
quia tu
mino, un
usta merce
se relac
expresse
stipendi
coactus

velle servire gratis, nisi id expresserit, aut intentionem serviendi gratis habuerit.
2648 Id dixide famulatu extraordinario, nempe de alio famulatu notabili, qui à persona distincta, & pretio distincto fieri solet; quia sunt plures ordinarii famulatus, qui ultra conventum à famulis gratis præstari solent dominis, adeoque non possunt licitè de illis se refarcire: v. in prop. 37. ab Innoc. XI. damn.
2649 Dominus non tenetur in conscientia salarium famulo in infirmitate solvere, sicut non tenetur conductor pensionem solvere, quando non utitur re conducta ob defectu locatoris. Valdè tamen laudo piam consuetudinem, quæ Panormi extat, quamplurimum nobilium, qui integrum salarium famulis in infirmitate solvunt; ceteros ad opus charitatis tam sanctum enixè moneo.

QUÆRES I.

2850 Dominus volens plures tabulas deà pingere, vocavit pictorem, at quia succurrunt discordes in quantitate pretii, et ad pingendum se obtulit famulus, qui perfecit picturas, sed nullum ex fuit solutum pretium. An possit occulè se refarcire?

R Esp. posse, si non fuit facta conventio, nec habuit intentionem pingendi gratis, quia dignus est operarius mercede sua; & quando agitur de labore, & opera notabili, nemo præsumitur velle præstare gratis, nisi expresserit. At non debet sumere pretium, ut alii pictores, sed minus, uti ultroneus venditor suæ industriae, & operæ. In quo pretio computari debet defectus famulatus, si notabiliter ob picturam à famulatu defecerit: v. num. 2463.

D d d QUÆ

QUÆRES II.

2651 An liceat Christianis surripere à Turcis & Mauris?

UT solita claritate procedam, dicam prius de Christianis existentibus in partibus Turcarum, & Maurorum, postea de Turcis, & Mauris existentibus in partibus Christianorum. Quantum ad Christianos existentes in partibus Turcarum, & Maurorum.

2652 Certum est, quod Christiani, qui injustè ab infidelibus captivi detinentur, cuiusmodi sunt, qui detinentur à Turcis, aut Mauris, licitè possint à dominis particularibus surripere, quantum sufficit, ut redimantur, & est necessarium ad fugam, & iter ad suos. Ex Decr. S. Congr. S. Officii 13. Augusti 1630. apud Dianam p. 5. ar. 13. ref. 98. & Peyr. de Privil. pag. mibi 330.

2653 Quod autem servi Turcarum possint tam à suis dominis, & ab eis, quibus sunt injuria affecti, seu capti, surripere quaecumque voluerint docet Diana. cit. Idque nedum ratione compensationis injuriam captivæ libertatis, &c. & damnorum in suis negotiationibus, & bonis, ob absentiam à patria; verum etiam jure belli, & expressè iuxta Christianorum Principum voluntate: Turcarum namque sunt publici hostes, & Christianorum dominia, ac bona tyrannicè usurpaverunt, & possident. Unde Principes Christiani habent contra eos jus perpetuum bellum gerendi, bonis spoliandi, & compensandi; at quia non valent ex se ipsis ad immediatè ad æqualitatè præstare, rationabiliter præsumuntur illud privatis fidelibus concedere, maxime ad hostium vires debilitandas. Unde in part. 7. tr. 7. ref. 11. concludit: *Sed me consulente, servi Christiani à Turcis*

fugientes, bona ab ipsis sublata serventur, neant & expendant, etiam in quacumque forma quantitate.

2654 Imò eadem ratione in p. 1. et Molina idem extendit ad Christianos in terris Turcarum manentes, cum hinc limitatione, ut non adit gradum damnum aliorum Christianorum, nec civium, perjurium, aut fractio fidelitatis, quam tenetur, qui sub fide Regi tributur, aut negotiantur. Et aliqui putant, sicut Diana, etiam in his casibus peccant, si dem Christianos bona Turcarum sumptim non teneri tamen ad restitutionem. Quia contra Charitatem, Religiosam, fidelitatem peccant, non contra piam commutativam. 2. Quia restituendo auferunt vires hostibus Ecclesie. 3. Quia in quoad modum, quoad substantiam præsumitur consensus Principum Christianorum. Addit tamen:

2655 (Sed ego hanc sententiam approbarem, in casu, quo inter Christianos, & Turcas adesse tempus negotii alicujus salvi conductus; in his enim casibus non potest præsumi consensus Principum, que quoad substantiam, neque quoad modum.) Ita Diana.

2656 Quantum autem ad Turcas existentes in locis Christianorum, quidquid possident, neant (omnino dico non posse Christianorum bona surripere sine peccato, onerè restitutionis, si pacificè in negotiis degant: Nam (scelus scandalis, & malis, que quidem vitari non possent, præsumuntur ratione treguarum, salvi conductus, ut publici negotiatores sub fide Regum, &c. recurrit doctrina P. Dianæ de un. 26. 1. 1. quia negotiatores solvunt super mercibus bita vectigalia principibus Christianorum promissio, & pactum est contractus, quod

beat obligationem iustitia. Vel morantur, ut
 persona privata, sive liberi sive servi, &
 sunt subditi Principibus Christianis;
 utque quoad hoc sunt uti alii subditi tra-
 ctantur.
 De dictis sequitur non peccare Chri-
 stianos in terris Turcarum existentes, frau-
 dantes gabellas à Turcis impositas; nec in ter-
 ris aliorum Principis infidelis, qui injusto
 modo possidet terras injuste Principi fide-
 liti. Diana par. 7. tract. 7. ref. 65. v. num.
 207.

QUÆRES III.

2658 An uxor possit licite vivere ex bonis
 mariti furto vel per usuram acquisitis?

Resolutionem dat Vetricelli tr. 3. q. 327. 4.
 Resolutione alterius casus: An scilicet so-
 ror pauperima possit licite vivere ex cibis à
 adultero emptis ex pecunia ab adultero
 facta. à modo ipsa eorum adulterio, aut
 fornicatione cooperetur? Et est, ut sequitur:
 licet excusari hæc mulier ex altero capi-
 te, & suppono probabilem esse opinio-
 nem, licite posse uxorem vivere ex bonis
 mariti per usuram acquisitis: ita Navarr.

2659 An uxor possit licite vivere ex bonis
 mariti furto vel per usuram acquisitis?
 Molina tom. 2. disp. 3. 30. §. de uxore,
 lib. 3. tract. 3. cap. 11. infine. Con-
 sidera. 2. Usura. 2. Quam tamen
 opinionem ego cum aliqua restrictione ad-
 mitterem, nempe si pecunie usurarum el-
 latione cum aliis mariti, vel ab isto
 acceptis in emptionem ciborum, quia pec-
 unia post confusionem, & cibi empti sunt
 in dominio mariti; secus esset de ipsis pec-
 unia usuratis in individuo extantibus,
 aut etiam pecunias, utpotè alienas, mu-
 lieri consumere, & expendere nequit. Ra-
 tio huius opinionis est, quia cum pecunie
 confusæ, & cibi empti, sint in dominio

mariti, qui ex iustitia tenetur non solum
 restituere usuram, sed etiam ex iustitia tene-
 tur præbere alimenta uxori, ista non pec-
 cat, si accipiat, quod est sibi ex iustitia de-
 bitum, etiam cum præiudicio creditorum,
 seu solventium usuram.

Eodem modo dici posset in casu nostro:
 soror adultera, cum sit minus pauper, te-
 netur ex iustitia alere sororem pauperimam.
 Gloss. & DD in l. qui filium. ff. ubi pupil. educ.
 debeat. Surdus de alim. tit. 9. 25. ergo ista
 soror pauperima innocens non peccat,
 si accipiat cibos emptos ab adultera ex
 pecunia furatâ, modo ipsam individuan-
 turatam pecuniam non accipiat.

De furto, agunt Scotus in 3. dist. 38. quest. un.
 litt. A. in 4. dist. 15. q. 2. litt. KK. Mastr. in theo-
 log. mor. disp. 9. q. 1. Joan. la Crux. pag. 140. Bo-
 nac. tom. 2. pag. 535. Diana p. 5. tr. 13. ref. 98.
 tr. 5. ref. 34. par. 1. tr. 6. ref. 34. & alibi. Tamb.
 tom. 1. pag. 216. Busemb. lib. 3. tr. 5. Cardenas
 dist. 23. Mendo, de furto sacrilego: vide num.
 460. & 254. n. 1521.

CAPUT IV

De Restitutione.

2659 Restitutio, secundum nomen, ex
 D. Thoma, est alicujus in sua pos-
 sessione, aut dominio, iterat a se invito. Secundum
 rem, per Juristas: Est actus iustitia, quo repa-
 ratur ad aequalitatem damnum proximo illa-
 tum per injuriam. Per Scotum in 4. dist. 15. q.
 un. litt. AA. Est reductio iustitia commutativa
 ad aequalitatem. Injuria, alia est materialis,
 quando damnum est illatum inadvertenter,
 aut bona fide; alia formalis, quando est illatum
 scienter, ut cum scienter quis rem alterius sur-
 ripuit, aut si bona fide accepit, accedente mala
 fide retinet, & non vult restituere.

2660 Obligatio restitutionis solùm oritur

Quædã

et